

Міністерство освіти і науки України
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Луганський відділ Українського Географічного товариства
ДУ НДІ соціально-трудова відносин
Міністерства праці та соціальної політики України
Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Луганський обласний центр дитячо-юнацького туризму та краєзнавства
Слобожанський осередок Наукового товариства ім. Т. Шевченка
Луганська обласна організація Української спілки краєзнавців
Луганське обласне об'єднання
Всеукраїнського товариства „Просвіта” імені Тараса Шевченка
Газета „Краєзнавство. Географія. Туризм”

НАУКОВІ ПОШУКИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ: вчора, сьогодні, завтра

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 50-річчю заснування Луганського відділу
Українського Географічного товариства*

*26 – 28 жовтня 2009 року,
м. Луганськ*

Луганськ
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»
2009

УДК 911(063)

ББК 26.8

Н34

Редакційна колегія:

доктор геогр. наук П. Г. Шищенко,
доктор геогр. наук А. І. Доценко,
доктор геогр. наук С. І. Ішук,
доктор геогр. наук К. В. Мезенцев,
доктор геогр. наук В. В. Стецюк,
доктор геогр. наук О. Г. Топчієв,
кандидат геол.-мін. наук М. І. Удовиченко,
кандидат геогр. наук О. О. Кисельова,
кандидат геогр. наук Ю. О. Кисельов

Н34 **Наукові** пошуки географічної громадськості: вчора, сьогодні, завтра: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 50-річчю заснування Луганського відділу Українського Географічного товариства (26 – 28 жовтня 2009 року, м. Луганськ) / Відп. ред. Ю. О. Кисельов. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. – 213 с.

У збірнику наукових праць представлено результати й визначено перспективи досліджень з усіх напрямів сучасної географії – природничого, суспільствознавчого, екологічного. Окремі матеріали висвітлюють актуальні проблеми методики викладання географічних дисциплін у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

УДК 911(063)

ББК 26.8

*Рекомендовано до друку науковою комісією
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 1 від 15 вересня 2009 р.)*

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009

УДК 911(063)
ББК 26.8
НЗ4

Редакційна колегія:

доктор геогр. наук П. Г. Шищенко,
доктор геогр. наук А. І. Доценко,
доктор геогр. наук С. І. Ішук,
доктор геогр. наук К. В. Мезенцев,
доктор геогр. наук В. В. Стецюк,
доктор геогр. наук О. Г. Топчієв,
кандидат геол.-мін. наук М. І. Удовиченко,
кандидат геогр. наук О. О. Кисельова,
кандидат геогр. наук Ю. О. Кисельов

НЗ4 **Наукові** пошуки географічної громадськості: вчора, сьогодні, зав матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 50-річчю заснування Луганськ відділу Українського Географічного товариства (26 – 28 жовтня 2009 року, м. Луганськ). Відп. ред. Ю. О. Кисельов. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 213 с.

У збірнику наукових праць представлено результати й визначено перспективи дослідже усіх напрямів сучасної географії – природничого, суспільствознавчого, екологічного. Ок матеріали висвітлюють актуальні проблеми методики викладання географічних дисциплі загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

УДК 911(063)
ББК 26.8

*Рекомендовано до друку науковою комісією
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 1 від 15 вересня 2009 р.)*

ЗМІСТ

I. ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ

<i>Шищенко П.Г.</i> НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ ЛУГАНСЬКИХ ГЕОГРАФІВ У СВІТЛІ ЮВІЛЕЙНОЇ ДАТИ	3
<i>Жадан В.І., Кисельова О.О.</i> СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	4
<i>Доценко А.І.</i> МІСТА РАЙОННОГО ЗНАЧЕННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У РЕФОРМУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ	8
<i>Ішук С.І., Гладкий О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ І ТИПОЛОГІЇ ПРОМИСЛОВИХ АГЛОМЕРАЦІЙ	11
<i>Кравчук Я.С., Кобзак Р., Зубрицький Ю.</i> ГЕОМОРФОЛОГІЧНЕ КАРТОГРАФУВАННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ ІНЖЕНЕРНИХ ЗАВДАНЬ	13
<i>Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В.</i> ГЕНДЕРНІ СПІВВІДНОШЕННЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ В УКРАЇНІ	16
<i>Олійник Я.Б., Мельник К.Ю.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	18
<i>Стецюк В.В.</i> ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРИРОДНІ ТА ЕТНОКУЛЬТУРНІ ФЕНОМЕНИ УКРАЇНИ	21
<i>Топчієв О.Г., Яворська В.В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПОСТУЛАТИ НОВОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ	29

II. ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Бабич О.</i> ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛІСОПАРКІВ М. ЛЬВОВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ	33
<i>Белоусова Н.В.</i> СТРУКТУРНА ЗМІННІСТЬ ГЕОСИСТЕМ ПІД ВПЛИВОМ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35
<i>Брусак В.П.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЗАЦІЇ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ	38
<i>Ворова В.П.</i> ЛАНДШАФТНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ АЗОВО-СИВАСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	40
<i>Гришко С.В.</i> СТАРОБЕРДЯНСЬКЕ ЛІСНИЦТВО ЯК ЛІСОКУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ У СТЕПУ	43
<i>Дарницький В.Б., Ищенко М.А.</i> О СОПРЯЖЕНИИ ВОДНЫХ ЦИКЛОВ НАД КОНТИНЕНТАМИ И В ОКЕАНЕ НА ПРИМЕРЕ СЕВЕРО-ЗАПАДНОЙ ЧАСТИ ТИХОГО ОКЕАНА	45
<i>Дернов В.С., Удовиченко Н.И.</i> НОВЫЕ НАХОДКИ КАМЕННОУГОЛЬНЫХ АММОНОИДЕЙ НА ТЕРРИТОРИИ ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ	49
<i>Дмитриченко Т.М.</i> ЕКОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОЦІНКИ РЕЛЬЄФУ ІЗЯСЛАВСЬКОГО КРАЮ (півночі пограничної зони Придніпровської та Подільської височин)	53
<i>Зав'ялова Т.В.</i> ПРИРОДНІ УМОВИ БАСЕЙНУ Р. МОЛОЧНОЇ ЯК ПОКАЗНИКИ ФОРМУВАННЯ ЛІХЕНОФЛОРИ	56
<i>Іванова В.М., Кірнік А.А.</i> ВПЛИВ СУЧАСНИХ ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я	58
<i>Исаева Р.Я.</i> ЛЕКАРСТВЕННЫЕ РАСТЕНИЯ ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ, ИХ ЭКОЛОГИЯ И ОХРАНА	60
<i>Кисельова О.О.</i> ЛІМІТУЮЧІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЯРУЖНОЇ ЕРОЗІЇ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	61
<i>Кокус В.В.</i> НАУКОВІ ТОВАРИСТВА ПРИ ВУАН ТА ЇХ ВНЕСОК У ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ УКРАЇНИ В 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ	63
<i>Кравчук Я.С., Кобзак Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ГЕОМОРФОЛОГІЧНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	66
<i>Куделіна С.Б.</i> "ГАРЯЧІ ТОЧКИ" ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК ОБ'ЄКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ	67
<i>Лаврик О.Д.</i> ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ РІЧИЩ І ЗАПЛАВ	72
<i>Мельничук М.М., Ковальчук С.І., Десятник В.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РЕКРЕАЦІЇ	75
<i>Непша О.В.</i> ДО ІСТОРІЇ ФОРМУВАННЯ КІС ПІВНІЧНОГО УЗБЕРЕЖЖЯ АЗОВСЬКОГО МОРЯ	78

<i>Парилоська Г.</i> ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ ШЛЯХОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОЕКТІВ	82
<i>Рунців О.І.</i> ПРИРОДНІ ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	84
<i>Стецишин М.М., Донець І.А.</i> ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРОМЕЛІОРАТИВНИХ ЛАНДШАФТІВ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ	86
<i>Ткаченко Т.І.</i> ДО СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	88
<i>Холковська Т.Ю.</i> ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКИХ ВЧЕНИХ НА ТЕРЕНАХ ПОДІЛЛЯ	89
<i>Юровчик В.Г.</i> ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	91

ІІІ. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ

<i>Альтгайм Л.Б.</i> ДЕМОГРАФІЧНИЙ ВПЛИВ ЦЕНТРУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ СИСТЕМИ РОЗСЕЛЕННЯ НА ЦЕНТРИ РАЙОННИХ ЛОКАЛЬНИХ ПІДСИТЕМ	95
<i>Андерсон В.М., Белова О.Л.</i> ПАТТЕРН-АНАЛІЗ ЯКІСНИХ ПРОСТОРОВИХ ДАНИХ В СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	99
<i>Афоніна О.О.</i> ДЕМОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРАЦЕРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЛІСЬКОГО РЕГІОНУ	100
<i>Барановський М.О.</i> ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ ДЕПРЕСИВНОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	103
<i>Гаврюшенко Г.В.</i> ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	105
<i>Гасвська Н.С., Мельник І.Г.</i> ВНУТРІШНЬОРЕГІОНАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ РЕГІОНІВ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ФАКТОРАМИ ФОРМУВАННЯ ТА ПОШИРЕННЯ БІДНОСТІ	108
<i>Горб К.М.</i> ПРОБЛЕМИ МИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ У ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНАХ	111
<i>Дворська Л.А.</i> СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	113
<i>Кандауров В.В.</i> ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОДІЛУ НА РАЙОННОМУ РІВНІ (НА ПРИКЛАДІ ПІВНІЧНО-СХІДНИХ РАЙОНІВ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	116
<i>Кисельов Ю.О.</i> ЧИННИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО ГЕОПРОСТОРУ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ	117
<i>Коваленко В.П., Єфименко В.І.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИННОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	118
<i>Козловець А.В., Сегіда К.Ю.</i> ДО ПИТАННЯ ТИПОЛОГІЇ СІМЕЙ	120
<i>Копер Н.Є.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОМИСЛОВOSTІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	122
<i>Корнус А.О.</i> ДИНАМІКА ЛЮДНОСТІ МІСТ ОБЛАСНОГО ПІДПОРЯДКУВАННЯ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ	124
<i>Кулешова Г.О.</i> ГЕОГРАФІЧНА СТРУКТУРА ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	126
<i>Макогон Г.Є.</i> ПОРІВНЯЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ РОЗСЕЛЕННЯ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ (НА ПРИКЛАДІ ЛУГАНСЬКОЇ ТА ВОРОНЕЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)	129
<i>Мартынченко Н.Н., Матросов В.Д.</i> НАПРАВЛЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ЦЕНТРОВ И КОНСИГНАЦИОННЫХ ЗОН ПРИГРАНИЧНЫХ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ И РОССИИ В РАМКАХ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА	132
<i>Меліхова Т.Л.</i> КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МІСТА	135
<i>Мельник І.Г.</i> ДЕМОГРАФІЧНІ ФАКТОРИ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ (НА ПРИКЛАДІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	137
<i>Мозговий А.А., Гринюк Т.А.</i> СТАН КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	142
<i>Молодецький А.Е., Верстюк С.Ю.</i> ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОРТОВО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В МАЛОМУ АДЖАЛИЦЬКОМУ ЛИМАНІ	144

17.

<i>Нефедова Н.Є.</i> СУЧАСНІ ВОДОГОСПОДАРСЬКІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ СТРУКТУР	145
<i>Нсмець Л.М., Моштаківа Н.В.</i> БІБЛІОТЕЧНА МЕРЕЖА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	148
<i>Олійник В.Д.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕПРЕСИВНИХ ТЕРИТОРІЙ ...	152
<i>Питуляк М.Р., Питуляк М.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПРИДНІСТРОВ'Я	155
<i>Пологовська Ю.Ю.</i> ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПОСЕЛЕНСЬКУ МЕРЕЖУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	157
<i>Прохорова Л.А.</i> СОЦІАЛЬНЕ ОПИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ	159
<i>Сайчук В.С.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ЕМПІРИЧНИЙ РІВНІ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗНАТЬ В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ	161
<i>Сердюк А.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА	164
<i>Склярська О.І.</i> ПОНЯТТЯ ТА ТИПИ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ	165
<i>Слоцьова Т.І., Чикіна Ю.Ю.</i> ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ НЕВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ МІСТА ЛУГАНСЬКА	168
<i>Смочко Н.М.</i> ГІДРОЕНЕРГЕТИКА ЯК ОДНА З ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ АКТИВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	171
<i>Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є.</i> ЕКОНОМІЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГІЇ	172
<i>Татарінов І.Є.</i> РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РІВНЯ ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКІВ ВАЖКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У 50-80-І РОКИ (НА ПРИКЛАДІ ДОНБАСУ)	176
<i>Тітенко З.В.</i> ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	178
<i>Шилова Л.Г.</i> ЗНАЧЕННЯ ПАЛОМНИЧЕСТВА ДЛЯ ПРАВОСЛАВНОГО ХРИСТИАНИНА НА ПРИМЕРЕ ЛУГАНСКИХ І СЕВЕРОДОНЕЦЬКИХ СВЯТИНЬ	181

IV. ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА

<i>Білецький М.І.</i> ДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ	185
<i>Гордашевська Г.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ	187
<i>Гудзевич А.В., Гусак О.М.</i> ВНЕСОК ГЕОГРАФІВ В РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ НАУКОВО-КРАЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	188
<i>Ештокин А.Н.</i> ВЫЧИСЛЕНИЕ КООРДИНАТ ПУНКТОВ ТЕОДОЛИТНОГО ХОДА	189
<i>Казьмірова Ю.І., Ситник О.І.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ПОГОДНИХ УМОВ ШИРЯЇВСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ 2003 – 2009 РР. (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ УЧБОВОГО МЕТЕОРОЛОГІЧНОГО ПОСТА В С. МИКОЛАЇВКА)	192
<i>Ковальова Л.П.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ГЕОГРАФІЇ	194
<i>Ковтун Л.О.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	197
<i>Кременчуцький А.М., Вірченко П.А.</i> КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА СИСТЕМИ ОСВІТИ	198
<i>Сорокіна Г.О.</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	200
<i>Тімець О.В.</i> ФАХОВІ (ГЕОГРАФІЧНІ) ЗНАННЯ - ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ	202
<i>Трегубенко О.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО КРАЄЗНАВЧОГО РУХУ В 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ	204
<i>Шевчук С.М.</i> ВИДАТНІ ПОСТАТІ ЗЕМЛЕЗНАВЧОЇ НАУКИ ПОЛТАВЩИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ (професори Кость Дубняк та Михайло Самбікін)	207

Питання географічної освіти в середніх та вищих навчальних закладах України перебували в центрі уваги доцентів Бориса Пічугіна й Нінелі Щербини (тепер їхню справу продовжує їх учениця, доцент Олена Трегубенко). Вивчення геоecологічних проблем Луганщини належало до сфери наукових інтересів кандидата географічних наук, старшого викладача Володимира Максименка. До геологічних досліджень у співпраці з Луганським відділом Товариства в характеризований період активно долучився доцент Микола Удовиченко (нині – завідувач кафедри географії ЛНУ ім. Т. Шевченка).

Окремою сторінкою в діяльності Луганського відділу УГТ після відновлення незалежності України 1991 р. стали географо-українознавчі студії, пов'язані, передусім, із науковими працями й патріотичною громадсько-популяризаційною діяльністю доцентів В. Єфименко, О. Кисельової та Ю. Кисельова. Проблеми географічного українознавства є одними з провідних і в діяльності студентського Географічного клубу.

З 2003 року географів Луганщини очолює доц. Ю. Кисельов, який від середини 2000-х рр. веде суспільно-географічні дослідження в галузі геософії (філософії людського географічного простору).

За останні роки своєї діяльності Луганський відділ УГТ збагатився такими напрямами географічних студій, як географія населення й демогеографія (доцент Ірина Мельник і її учні – асистент Ганна Макогон, аспірантка Надія Гаєвська та ін.), дослідження різних аспектів проблеми взаємодії природи й суспільства (докторант Галина Сорочіна, кандидат географічних наук Наталія Белоусова), теоретичні проблеми організації земної поверхні (магістрант Юрій Кононов), географічна картографія (старший викладач Олександр Єштокін), історична географія (магістр історії Олександр Тихий), історія географії (професор Василь Жадан, доценти Октябриня Кисельова і Юрій Кисельов, магістр географії Світлана Вершилова), електоральна географія й географія культури (аспірантка Наталія Моштаківа) тощо.

Структура Луганського відділу УГТ сьогодні складається із сімох секцій – фізичної географії (керівник – проф. В. Жадан), суспільної географії (керівник – доц. І. Мельник), географічного краєзнавства (керівник – к. г. н. Н. Белоусова), історичної географії (керівник – магістр історії О. Тихий), геоecології (керівник – ст. викл. О. Губська), шкільної географії (керівник – доц. О. Трегубенко) й туризму (керівник – магістр географії О. Панкратьев). На сьогодні Відділ нараховує понад 300 членів, серед яких – не лише викладачі кафедри та студенти денного відділення, а й заочники та вчителі географії загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій. Луганський відділ УГТ має філії в містах Стаханов (очолює фізико-географ і багатогранний громадський діяч Ю. Кононов) і Лисичанськ (на її чолі стоїть магістр біології, випускник кафедри географії, також різнобічний громадський діяч С. Хижка).

Забезпеченню тісних зв'язків науковців-географів із найширшим учительським загалом уже багато років своєю професійною й громадською діяльністю сприяють члени Відділу – практики системи освіти – проректор Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, магістр географії Сергій Жерлицин та директор Луганської середньої експериментальної спеціалізованої школи № 57 магістр географії Тетяна Панкратьева.

Актуальними завданнями Луганського відділу УГТ на найближчу перспективу надалі залишаються розширення охоплюваної географами краю сфери наукових інтересів, підвищення кваліфікації своїх членів, зокрема тих, які навчаються в аспірантурі або працюють над докторськими дисертаціями, а також активне залучення до справи пропаганди географічних знань широкого кола членів Товариства – студентів, учителів географії та школярів-учасників географічної секції Луганської філії Малої академії наук України.

*В.І. Жадан, проф., к. геогр. н., О.О. Кисельова, доц., к. геогр. н.
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка*

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вивчення природи та природних ресурсів України йшло вслід за її заселенням та освоєнням із півночі на південь та із заходу на схід. Тому наш край має найкоротшу історію пізнання природи та використання її багатств. Але антропогенне перетворення природного середовища відбувалося значно інтенсивніше, ніж в інших регіонах України, і мало явно хижацький характер із близько та далеко вираженими негативними наслідками.

Луганська область у своїх сучасних межах розташована на крайньому сході України у середній частині басейну річки Сіверський Донець та вирізняється своєрідними умовами, які пояснюються цілою низкою причин:

- ❖ положенням території області у межах різнорідних та різновікових тектонічних структур – Донецької складчастої споруди, а також Дніпровсько-Донецької западини та Воронежського кристалічного масиву Східно-Європейської платформи;

- ❖ складною геологічною будовою і значним різноманіттям осадових порід – від карбонових до четвертинних;

- ❖ переважанням у південній (кряжовій) частині області своєрідного пасмово-улоговинного рельєфу зі значною густотою та глибиною ерозійного розчленування поверхні, поширенням природних відслонень твердих корінних порід і антропогенних форм рельєфу;

- ❖ значною строкатістю ґрунтового покриву, зумовленою різноманіттям ґрунтоутворюючих порід і чинників ґрунтоутворення;

- ❖ наявністю лісостепових рослинних угруповань у межах Донецького кряжа та більшою залісеністю території порівняно з іншими степовими регіонами;

- ❖ найбільшою в межах України континентальністю клімату;

- ❖ значною господарською освоєністю території та максимальною участю антропогенних елементів у сучасній ландшафтній структурі області.

Наявність природних ресурсів Луганської області сприяла її інтенсивному освоєнню та розвитку продуктивних сил, що зумовило необхідність наукового дослідження краю. Саме природні багатства Луганщини та можливість їх використання в різних галузях господарства й були основним стимулом для вивчення як окремих природних компонентів, так і природи в цілому. Загалом, слід визнати як непогану в цілому вивченість природи Луганщини (Симоненко, 1974, 1977; Фисуненко, Жадан, 1994), так і нерівнозначність вивчення її окремих компонентів у просторовому та часовому аспектах. Краще вивчені та освітлені у науковій і краєзнавчо-популярній літературі геолого-тектонічна будова, рельєф і кліматичні особливості, меншою мірою – поверхневі води, ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ. Зважаючи на нагальні господарські потреби, більшість дослідників значну увагу надавали вивченню південної (кряжової) частини області; північна ж вивчена значно гірше, що, на нашу думку, можна пояснити як об'єктивними (менше різноманіття природних умов і ресурсів), так і суб'єктивними чинниками (різна спрямованість і ступінь господарської освоєності території, відсутність власних наукових центрів та віддаленість від таких в інших регіонах України, нескоординованість напрямів наукової роботи окремих дослідників).

Дослідження природи сучасної Луганщини були розпочаті ще під час первісного заселення її території, яке, на думку більшості дослідників, розпочалося понад 100 тис. років тому і стимулювалося наявністю численних мілких та чистих річок, густою яружно-балковою мережею, наявністю лісових масивів та великими запасами кременю у крейдяних породах.

Головним джерелом існування родових спільностей первісних людей були мисливство, рибальство та збирання дикорослих їстівних рослин. Такий етап розвитку господарства перших поселенців на Луганщині, пов'язаний із використанням та привласненням природних ресурсів, стимулював пошук та примітивне вивчення останніх.

Перші зафіксовані географічні відомості про територію сучасної Луганщини дуже давні і мають, переважно, випадковий та безсистемний характер. Окремі згадки про Сіверський Донець та неповні характеристики рельєфу, рослинності, тварин тощо у межах його басейну можна знайти у працях давньогрецьких географів і істориків (Геродот, Страбон), давньоруських літописачів. Більш систематизовані та точні дані про зазначену територію містяться у "Книге Большому Чертежу" (1627).

У подальшому (1 тис. до н. е. – 12-13 ст.) південні степи були місцем проживання різних степових кочівників (скіфи, сармати, хазари, печеніги, половці та ін.), основним заняттям яких було скотарство, що пояснює їх переміщення по території, і, як наслідок, розширення уявлень про існуючу природу. Поступово на південь проникають і слов'яно-руські племена, з приходом яких виникають городища та розвивається землеробство. Початки землеробства і тваринництва зумовили необхідність розширення географічного кругозору.

Дослідження території, розпочаті ще скіфами, печенігами та половцями й розвинуті слов'янськими племенами, у 16–17 сторіччях були продовжені новопоселенцями краю – кріпаками-утікачами, запорізькими та донськими козаками (кількість останніх особливо зросла у 18 ст., після ліквідації Запорозької Січі), які освоювали родючі землі, обживали порослі лісами річкові долини та балки, створюючи в них зимівники та хутори й цілі козацькі поселення (Суходіл, Макарів Яр,

Кам'яний Брід, Вергунка – в межах теперішнього Луганська, Чорнухине, Новоайдар та ін.). Одночасно велось й подальше вивчення природи та пошуки залізних руд, вугілля, кам'яної солі та інших мінеральних ресурсів, необхідних для забезпечення своєї життєдіяльності. За даними Г.О. Марягіна (1951), впродовж 17 ст. поселенці донецьких степів розвідали значну кількість соляних джерел у долині річки Торець, залізорудних родовищ у різних частинах басейну Сіверського Дінця, свинцевих руд у Нагольному кряжі, повсюдно – родовища глин, а кам'яного вугілля – на правобережжі Сіверського Дінця.

Найбільш важливий етап в історії освоєння Луганщини та вивчення її природи пов'язаний із відкриттям і розробкою родовищ кам'яного вугілля та розвитком промисловості, що стимулювало необхідність більш інтенсивного вивчення й освоєння південних земель Російської імперії, куди направляється одна із експедицій, спеціально організованих у 1768 р. Академією наук для природно-історичного вивчення просторих територій Росії. У ході цієї експедиції (1768 – 1774 рр.) за участю Й. Гюльденштедта, С. Гмеліна та П. Палласа були зібрані та опубліковані окремі відомості про південну та північну окраїни регіону з детальною характеристикою рослинності, річкової мережі, окремих геологічних відслонень тощо.

На початку 19 ст. здійснюється інтенсивний пошук та розвідувальні роботи на кам'яне вугілля, залізні та свинцеві руди. Накопичений на той час фактичний матеріал та результати своїх власних спостережень узагальнив Є. Ковалевський, праці якого (“Опыт геогностических исследований в Донецком горном кряже” (1827) та “Геогностическое обозрение Донецкого горного кряжа” (1829) є початком фундаментального вивчення геологічної будови зазначеної території. У своїх працях Є. Ковалевський уперше запроваджує поняття «Донецький кряж» та надає його детальну фізико-географічну характеристику, розробляє першу стратиграфічну схему розчленування поверхневих відкладів та петрографічну карту, виділяє та описує основні типи кам'яного вугілля, висловлює припущення про походження та закономірності розташування основних корисних копалин регіону.

Подальше вивчення краю, перш за все геолого-тектонічної будови території та історії її розвитку, пов'язане з іменами Г.П. Гельмерсена, О.П. Карпінського, Л.І. Лутугіна, П.І. Степанова, А.Д. Архангельського, В.Г. Бондарчука, В.С. Попова, П.І. Луцького, О.П. Фисуненка та ін.

Фізико-географічні умови минулого нашого краю вивчали знані палеонтологи, геологи (Є.П. Ковалевський, Л.І. Лутугін, Ю.Л. Грубрін, П.К. Заморій, О.М. Маринич, М.Я. Бланк, В.Г. Бондарчук, А.І. Луценко, П.І. Луцький, Д.П. Назаренко, Ю.П. Мещеряков, О.В. Міленко, В.С. Попов, С.І. Проходський, І.М. Ремезов, І.М. Рослий, Д.М. Соболев, І.Л. Соколовський, О.П. Фисуненко, М.І. Удовиченко, І.О. Татолі).

Геоморфологічні дослідження розпочалися недавно і проводилися несистематично. Перші уявлення про генезис рельєфу створили дослідники, що вивчали геологічну будову регіону та провадили геологорозвідувальні роботи, про що йшлося вище. Пізніші дослідження, що їх також здійснювали переважно геологи, теж були пов'язані з розв'язанням генетичних проблем. Вони присвячені виявленню зв'язків рельєфу з неотектонічними рухами, з глибинною будовою фундаменту. Згодом Донбас стає предметом досліджень географів, яких цікавили проблеми походження рельєфу (Бондарчук, 1949; Маринич, 1961), морфоструктурна будова та класифікація морфоструктур, проблеми вивчення поверхонь вирівнювання (Рослий, 1968; Міленко, 1967; Слюсаренко, 1967).

З часом геоморфологічні дослідження в Донбасі набувають більш різнопланового характеру. Вони стосуються вивчення ярусності рельєфу, розвитку гідрографічної мережі, зв'язку рельєфу з неотектонічними рухами земної кори, визначення походження та етапності розвитку морфоструктур Донбасу (Мещеряков, Фількін, 1965; Соколовський, Волков, 1965; Луцький, 1966; Рослий, Чугунний, 1966). Дослідження палеорельєфу провадилися лише в обмеженій частині Донбасу (Сонкін, 1967).

Дуже важливим для встановлення історії розвитку рельєфу Донбасу є вивчення річкових терас. Цій проблемі взагалі приділялося багато уваги (Луцький, 1966; Рослий, 1968; Бланк, Пічугін, 1967), але досі не встановлені точні вікові співвідношення між терасовими рівнями сучасних та колишніх річкових долин, а це ключ до встановлення та уточнення історії розвитку рельєфу території.

Актуальною для нашого регіону є вивчення закономірностей прояву та розвитку найпоширенішого з екзогенних процесів – ерозії. Перші ерозієзнавчі дослідження в Донбасі були пов'язані з виявленням характеру поширення ярів (Керн, 1928) та загальною оцінкою непридатних для сільськогосподарського використання земель (Яната, 1932). Після деякої перерви роботи з вивчення еродованих земель Донбасу відновлюються (Козменко, 1954; Супрун, Акентьєва, 1957).

Подальші дослідження були пов'язані з необхідністю вивчення ерозійних процесів у зв'язку із захистом ґрунтів від руйнування (Шикула, 1964; Соколовський, 1973; Кисельова, з 1973) та ін.

Систематичне вивчення кліматичних умов Луганщини, окремих їх показників і чинників формування було зумовлено перш за все потребами практики, зокрема, сільського господарства. Вказівки щодо специфіки клімату Луганської області містяться у таких узагальнюючих працях, як «Агроклиматический справочник по Луганской области» (1958) та «Климат Луганской области» (1958), а також окремих працях І.Ю. Бучинського, М.Д. Павлової, В.С. Преображенського, В.Д. Симоненка.

Першою спробою узагальнення кліматичних та метеорологічних досліджень можна вважати працю М.І. Коноплі «Климат Луганской области» (1998).

Вивчення поверхневих і підземних вод Луганської області як складової частини Донбасу було розпочато в 30-ті роки 20 ст. роботами В.С. Попова, М.І. Родигіна, Д.І. Щоголева та ін. («Гидрогеологический очерк Донецкого бассейна», 1930). Деякі відомості про результати сучасних досліджень різних аспектів водних ресурсів як окремих територій, так і всієї Луганської області, можна знайти у працях Н.І. Беседи, В.Д. Давидова, О.І. Жадан, Є.П. Котелівця, А.І. Луценко, В.Д. Симоненка та інших авторів.

Перші наукові відомості про характер рослинності з'являються наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття, і їх можна знайти у класичних працях таких відомих вчених, як А.М. Краснов, Г.І. Танфільєв, В.І. Талієв, І.М. Пачоський, К.М. Залеський та ін. У 20-і роки минулого століття природну рослинність різних районів Донбасу та сучасної Луганської області вивчали М.І. Олексієнко, Ф.О. Гринь, О.М. Дубовик, Ю.Д. Клеопов, М.В. Клоков, М.І. Котов, Є.М. Лавренко, Л.А. Соколова та ін. Дослідження велися переважно на цілих ділянках, які вже на той час у південній частині Луганщини мали лише фрагментарне поширення (уже у 1923 – 1929 роках відомому дослідникові флори Донбасу Ю.Д. Клеопову не вдалося знайти на вододільних поверхнях Донецького кряжа жодної цілих ділянки).

Вивченню лісової рослинності присвячена класична праця Є.М. Лавренка «Леса Донецкого кряжа» (1926). Різні аспекти рослинності Луганщини у свій час вивчали також А.І. Барбарич, Г.І. Білик, Р.І. Бурда, Ф.О. Гринь, В.М. Данько, О.М. Дубовик, С.М. Зиман, Д.С. Івашин, М.А. Каймакан, Є.М. Кондратюк, А.Г. Константінова, М.Л. Рева, В.С. Ткаченко, Г.І. Хархота та ін.

Значний внесок у флористичні дослідження Луганщини зробили співробітники кафедри ботаніки Луганського педагогічного інституту (нині – Луганського національного університету) – Р.Я. Ісаєва, В.Ф. Дрель, П.І. Кузнецова, В.Р. Маслово, О.С. Ніколаєва та ін.

Загальна характеристика рослинності Луганської області, відомості про закономірності її поширення та сучасний стан містяться у таких узагальнюючих наукових виданнях, як «Рослинність УРСР: степи, кам'яні відслонення, піски» (1973), «Геоботаничне районування Української РСР» (1977).

У вивченні ґрунтового покриву Луганської області важливою є роль засновника сучасного наукового ґрунтознавства В.В. Докучаєва, який у 1892 році очолив особливу експедицію Лісового департаменту з вивчення засобів обводнення степів і боротьби з посухою. Одна з трьох дослідницьких ділянок для проведення стаціонарних спостережень – Старобільська (сьогодні – Деркульське лісництво) – була обрана в межах сучасної Луганської області. У різні часи дослідження ґрунтів провадили В.В. Курилов, П.І. Кукоба, Г.Г. Махов, П.І. Луцький, Ф.І. Пугач, А.А. Георгі, А.Ф. Яровенко.

Різні аспекти раціонального використання ґрунтів вивчали також Л.І. Акентьєва, П.М. Боярський, В.І. Буряков, В.А. Джамаль, В.Т. Плотников, Ф.І. Пугач, П.С. Супрун, В.М. Тищенко, М.К. Шикула та ін. Характеристики ґрунтів Луганської області та окремих її частин можна знайти в узагальнюючих працях Г.Г. Махова («Почвы Донецкого кряжа», 1930), О.С. Гладкого та О.Ф. Яровенка («Почвы Донбасса», 1958), В.Т. Плотникова та О.Н. Другова («Почвы Луганской области», 1969) та низці інших робіт.

Вивченням тваринного світу регіону у різні роки займалися С.З. Амтер, А. Чернай, М.М. Сомов, І.Б. Волчанецький, вчені Луганського національного університету – колишнього педагогічного інституту (І.І. Сахно, С.Г. Панченко, М.Д. Самчук, пізніше – О.В. Кондратенко, І.В. Загороднюк та ін.).

Поряд із покомпонентними дослідженнями природи Луганщини, проводилося узагальнення результатів та досвіду вивчення природних умов і ресурсів регіону та його окремих ділянок, наприклад, у роботах В.С. Преображенського («Очерки природы Донецкого кряжа», 1959), Л.М. Білогуба («Луганська область», 1960), М.В. Лапка («Край вугілля і металу», 1969), В.Д.

Симоненка («Очерки о природе Донбасса», 1977), А.А. Слюсарева («Природа Донбасса», 1988), О.П. Фисуненка і В.І. Жадана («Природа Луганской области», 1994) та ін.

У 2004 році за участю науковців кафедри географії Луганського педагогічного університету підготовлений та виданий «Атлас Луганської області».

Значний інтерес мають також праці, пов'язані з комплексними фізико-географічними дослідженнями та районуванням території Луганської області (В.Д. Симоненко, В.А. Джамаль, А.А. Георгі, А.Ф. Яровенко, В.К. Слюсаренко та ін.), екологічними проблемами і регіональним природокористуванням (В.К. Слюсаренко, О.І. Жадан, О.О. Кисельова, Ю.О. Кисельов, Н.В. Белоусова та ін).

На початку 70-х років минулого століття були започатковані перші крупно- і середньомасштабні ландшафтні зйомки та ландшафтні дослідження в межах Луганської області, результати яких відображені у працях В.І. Жадана (1978 – 2008 роки).

Вивчення природи Луганщини не завершене – теоретичні та практичні питання фізико-географічних досліджень перебувають у сфері інтересів співробітників Інституту географії НАН України, НДІ та науковців спеціальних кафедр вищих навчальних закладів Донбасу, в тому числі членів Луганського відділу Українського географічного товариства.

Необхідно зазначити, що, не зважаючи на значний доробок і досвід регіональних досліджень, через низку об'єктивних і суб'єктивних причин та чинників, вони залишаються розрізненими та нескоординованими. І перш за все – через відсутність у регіоні відповідного координаційного центру, дефіцит фінансування та відсутність запитів з боку зацікавлених організацій та установ різних галузей господарства.

А.І. Доценко, д. геогр. н., проф.

Рада по вивченню продуктивних сил України НАНУ

МІСТА РАЙОННОГО ЗНАЧЕННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У РЕФОРМУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

В сучасному світі міста є головною формою територіальної організації розселення населення. Вони формують опорний каркас розселення і тісно взаємопов'язані з селищним та сільським розселенням. Якщо об'єктом дослідження є окремі типи міст за певними ознаками (людністю, функціями, управлінням тощо), то ми втрачаємо реально існуючі взаємозв'язки між поселеннями в інтегральних системах розселення. Щодо міст районного значення, то потрібен диференційований підхід при визначенні стратегічних напрямів їх соціально-економічного розвитку. Для визначення кількості міст районного значення в сучасній Україні необхідно уточнити сутність поняття «місто районного значення». Якщо виключити безлюдні міста Прип'ять та Чорнобиль, то станом на 1 січня 2008 р. в Україні було 277 міст районного значення, а за підрахунками НІСД – 279 [1,8], але це не зовсім так. За людністю всі вони належать до категорії малих міст (менше 50 тис. осіб). За управлінсько-правовим статусом 194 міста є центрами адміністративних районів і виконують економічні та адміністративні функції, тобто їх слід віднести до поліфункціональних. Незважаючи на низький рівень розвитку, ці міста мають певні передумови для соціально-економічного розвитку. Що стосується групи малих монофункціональних міст, то більшість їх має республіканське та обласне підпорядкування, або підпорядковані містам обласного значення і лише 53 має районне значення. Проблеми їх подальшого розвитку, враховуючи сучасні умови, досить гострі, а можливості обмежені. За нашими підрахунками, зараз в Україні 247 міст районного значення, тобто 54 % загальної кількості міст.

Важливо відзначити, що існуюча в Україні система управління територіями та містами досить складна і консервативна. Вона збереглася в основному ще з радянських часів і не відповідає новим умовам, соціально-економічним та політичним реаліям розвитку українського суспільства і потребує істотного оновлення. В Донбасі з 60 малих міст, що становлять 67 % всіх міст, найбільш поширені міста, підпорядковані містам обласного значення (29), які не мають чіткого правового статусу і перспективи їх розвитку цілком залежать від міст обласного значення, яким вони підпорядковані. Незначна кількість малих міст належить до міст обласного значення (13). Велика кількість належить до міст районного значення (18), що мають гірші умови розвитку, з них 10 міст виконують функції районних центрів, а решта належить до монофункціональних міст.